

Bokcirkeln. Minnesanteckningar från studiebesök vid Gottsunda matpark

Tid: söndagen den 4/8 2013

Plats: Gottsunda matpark

Närvarande: Maj Granqvist, Staffan Granqvist, Sofie Bergengren, Torgny Eriksson, Håkan Nihlman, Mikael Rutersten, Christina Olofsson och Elsmari Rutersten

Ylva Andersson och Raili Volay (som guidade oss) berättade att verksamheten vid Gottsunda matpark började 2009. Föreningen som driver Gottsunda matpark skrev ett 3-årskontrakt med Uppsala kommun om att få nyttja 3500 m² f.d. åkermark i Gottsundagipen mellan Gottsunda och Södra Gottsunda. Enligt detta kontrakt skall odlingen ske för husbehov. En klausul i kontraktet anger att föreningen inte får bedriva kommersiell verksamhet. Verksamheten började 2010. Två grupper á 8 personer odlar konventionellt och en tredje grupp finns och som håller på att starta upp odling m.h.a. permakulturmetoden. De disponerar vardera 600 m². Odlingen omfattar grönsaker och blommor. Överskottet från odlingen kan vid behov säljas på ”Bondens marknad” vid Fyris Torg för att kunna dra in pengar till fröinköp.

Dessutom finns det en pensionärsgrupp med 10 á 15 personer som också bedriver egen odling (kolonilotter) i matparken. Huvudtanken med verksamheten är att det skall vara roligt att odla tillsammans, skapa en gruppkänsla, lära sig av varandra och dela med sig (till varandra) av sina erfarenheter. På längre sikt är det tänkt att skala upp odlingarna och göra dem effektivare. Föreningen samarbetar också med studieförbund, skolor och förskolor. Samarbetet med förskolor innebär att förskolepersonal och barn själva utför sådd och skörd medan föreningen under sommarlovet sköter odlingarna.

Tyvärr saknas det en naturlig vattentäkt i området. Det fanns dock tidigare ett pumphus i området men detta brann upp för några år sedan. Kommunen har emellertid hjälpt till med att dra fram kommunalt vatten till området och numera köper föreningen vatten från kommunen på samma sätt som andra förbrukare.

Extern näring till matparken tillförs m.h.a. hästgödsel som köps in vid behov. Plöjning av marken om våren bekostas av föreningen och utförs av en lokal jordbrukare. Dessutom så täcker man in odlingarna med gräs (för att skydda mot frost) om hösten och köper in ko- och fårgödsel för spridning vid behov. Tjänsteutbyten sker av och till med andra aktörer i syfte att kunna förbättra förutsättningarna för matparken.

Antalet medlemmar i föreningen är 40 á 50. 20 av dessa arbetar regelbundet med odlingarna. Invid grönsakerna odlas blommor. Blomodlingen gynnar grönsaksodlingen genom att blommorna lockar till sig pollinerare (bin och humlor).

Vid den plats det nedbrunna pumphuset en gång stod har föreningen byggt ett växthus och där det i huvudsak odlas tomater.

Ylva berättade vidare att ”F1”-fröer används med fördel för odling av blomkål och vitkål men lämpar sig ej för andra grödor. I syfte att minska risken för angrepp av kålfjärilens larver så läggs fiberduk på kålen. Runobergs fröer är bra för ekologiska grödor och Olssons frö rekommenderas vid odling av lök. I syfte att optimera utbytet (vid odling) så rekommenderas en viss växtföljd, d.v.s. rotering år för år. Lämpligen så odlas klöver år 1, kål (är näringskrävande) år 2, lök och morötter år 3, ärter och bönor år 4 och övriga grödor år 5.

Studiebesöket avslutades med att Martin Rydeberg visade oss permakulturgruppens område. Denna verksamhet påbörjades i maj i år. Han berättade att det även finns en nystartad stadsodling vid

Valegården i central Uppsala och en som kallas Flogsta Food. Sistnämnda stadsodling omfattar 800 m² och ligger i ett studentområde där man odlar kollektivt i fyra år.

Permakulturodling sker på s.k. hygelbäddar (ett begrepp som härstammar från Österrike). Tanken med denna typ av odling är att inte behöva bearbeta jorden mer än initialt och att tillsatserna av jordförbättrare minimeras i jämförelse med konventionell odling.

Man börjar med att gräva ned en stock i marken som har en diameter ungefär som ett människolår (20 – 25 cm) och som gärna legat på eller i jorden i 15 å 20 år. Runt stocken lägger man ris, halm, gödsel, kompost etc. Ovanpå stocken och riset läggs sedan ett jordtäck. Trä är bra på att behålla vätska, vilket innebär att behovet av att vattna är mindre än vid konventionell odling. Höjden på bädden (tack vare stocken etc.) hjälper till att skona växtligheten när det uppstår frostnätter under växtsäsongen i början av hösten. För att hålla ogräs borta så täcks odlingsområdet över med gräsavfall eller dylikt, åtminstone en gång om året. Martin tipsade att ett enkelt sätt att skaffa jordförbättringsmaterial var att efter matavfall eller mat som passerat bäst-före-datum i ett skolkök eller en livsmedelsbutik. När det gäller själva odlingen så kan man odla nötter (hasselnötter eller valnötter) som vindskydd på sidan av odlingen. Mot söder (där bädden görs låg) odlas exempelvis persilja och gurka, mitten (där bädden görs lite högre) odlas t.ex. palsternacka och vitkål och mot norr (där bädden görs som högst) odlas t.ex. jordärtskockor.

Att tänka på är att kål är känsliga för angrepp av skadegörare och växtplatsen bör därför flyttas år från år. Tomat odlas lämpligen tillsammans med tagets och allium (lök) och kan då odlas på samma plats hela tiden. De två första åren beträffande permakulturodling handlar det om att fokusera på jordförbättring men efter 3 å 4 år blir det fina skördar.

Martin tyckte att det var frustrerande att ingen vågat satsa på storsaklig odling m.h.a. permakulturmetoden. Den största odlingen idag finns i Kina och omfattar 20 hektar. I Sverige finns det ganska stora permakulturodlingar vid Kosters trädgårdar och i Stjärnsund. På många håll ingår djur som en naturlig del i permakulturodlingar. Kaniner exempelvis, kan förbereda bäddar genom att beta och höns tar bort snäckor, sniglar och späda ogräs.

I Uppsala finns det en mataffär (Nelins) som istället för att kasta varor som ser fula ut, skär bort defekter och säljer sedan varan till ett kraftigt rabatterat pris.

Vid pennan:
Sofie Bergengren